

The Uniquely Jewish Challenge of Restraint and Self-Control

פרשת יתרו, תש"פ

(1) עץ חיים – שער א' (ר' חיים ויטאל זי"ע) [1542-1620]

דע כי טרם שנאצלו הנאצלים ונבראו הנבראים היה אור עליון פשוט ממלא כל המציאות, ולא היה שום מקום פנוי בבחי' אויר ריקני וחלל, אלא הכל היה ממולא מן אור א"ס פשוט ההוא, ולא היה לו בחי' ראש ולא בחי' סוף אלא הכל היה אור א' פשוט שוה בהשוואה א' והוא הנק' אור א"ס. וכאשר עלה ברצונו הפשוט לברוא העולמות ולהאציל הנאצלים להוציא לאור שלימות פעולותיו ושמותיו וכנוייו אשר זאת היה סיבה בריאת העולמות... והנה אז צמצם את עצמו א"ס בנקודה האמצעית אשר בו באמצע אורו ממש וצמצם האור ההוא ונתרחק אל צדדי סביבות הנקודה האמצעית ואז נשאר מקום פנוי ואויר וחלל רקני...

(2) בראשית – פרק א, פסוק א

בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹקִים אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ.

(3) בראשית – פרק ב, פסוקים טו-יז

טו וַיִּקַּח ד' אֱלֹקִים אֶת הָאָדָם; וַיְנַחֲהוּ בְּגֵן עֵדֶן לְעַבְדָּהּ וּלְשִׁמְרָהּ. טז וַיֵּצֵא ד' אֱלֹקִים עַל הָאָדָם לְאָמֹר: מִכֹּל עֵץ הַגֵּן אָכַל תֹּאכֵל. יז וּמִעֵץ הַדַּעַת טוֹב וְרָע לֹא תֹאכַל מִמֶּנּוּ: כִּי בַיּוֹם אָכַלְדָּ מִמֶּנּוּ מוֹת תָּמוּת.

(4) ילקוט שמעוני - פרשת נח

תתקע"ד דורות עד שלא נברא העולם ישב הקב"ה ודרש וחקר ובחן וצירף את כל התורה כלה, ומיום שנברא העולם עד אותה שעה וכל דבר ודבר שהוא מדברי תורה דורשו וחוקרו ובוחנו וצורפו ברמ"ח פעמים כנגד רמ"ח אברים שבאדם ואח"כ הוציאו מתוך פיו וקבעו בתורתו שנא' "אמרות ה' אמרות טהורות וגו'", וכל דבר ודבר שקבע בתורה אם אז ממקומו קימעא קלקל את העולם כלו...

(5) מדרש תהלים - מזמור קה

"זָכַר לְעוֹלָם בְּרִיתוֹ דָּבָר צְוָה לְאֶלֶף דּוֹר" (תהלים קה, ח). אמר ר' לוי בשם ר' שמואל בר נחמני **תשע מאות ושבעים וארבעה דורות (974=תתקע"ד) מה שהיה ראוי לעמוד מהם נימחו בדור המבול**, שכן אמר הקב"ה לתת את התורה לאלף דור, ואתה מוצא עשרה דורות מאדם ועד נח, ועשרה מנח ועד אברהם, ומאברהם ועד משה ששה דורות, הוי "דבר צוה לאלף דור", ואין דבר אלא תורה, שנאמר "וידבר אלקים את [כל] הדברים האלה לאמר" (שמות כ, א).

(6) נר דוד על חנוכה - שנת תשכ"ט, עמ' צב (האדמו"ר מסקאליע זי"ע)

ויש להבין בכוונת המספר תתקע"ד דורות שהעביר. וי"ל **דכל תכלית הבריאה הוא לקיים סור מרע ועשה טוב, וראה הקב"ה שבאותן תתקע"ד ליכא סור מרע ועשה טוב והעביר אותם, ויש לרמז סו"ר מר"ע ועש"ה טו"ב בגימטריא תתקע"ד...**

(7) יסוד צדיק – פרשת בראשית (ר' שלמה מזוועהיל זי"ע)

מצינו בתורה דהקדוש ברוך הוא ששם את אדם הראשון בגן עדן קודם שזכה וטרם קם אף מצוה אחת, ולא גירשו משם עד שעבר עבירה, כי האלקים עשה את האדם ישר באופן שיכול תיכף ומיד לקבל השפע בלי שום זכות מקודם, רק הזהירות מלחטוא תה "אף לא פָּעְלוּ עוֹלָה בְּדַרְכֵי הַלְכוּי" (תהלים קיט, ג), במה שלא עושים עולה נחשב בדרכי הלכו, **ונמצא כי יש להזהר מלחטוא ח"ו יותר מלחזור אחר מצות כי יכולים לקבל גן עדן רק בזהירות מלחטוא.**

(8) משנה מכות דף כג. - כג:

ר"ש אומר ממקומו הוא למד שנאמר "ונכרתו הנפשות העושות וגו'" (ויקרא יח, כט) ואומר "אשר יעשה אותם האדם וחי בהם" (ויקרא יח, ה) **הא כל היושב ולא עבר עבירה נותנין לו שכר כעושה מצוה.**

9) שערי תשובה – שער ג, אות ט (רבינו יונה זצ"ל)

אולם ימצא דרך בשכר הנזהר מעבור על מצות לא תעשה. אשר השג ישיג לשכר עושה מצוה כגון אם הזדמן דבר עבירה ליד האיש והתאוה תאוה לדבר ערוה וכבש יצרו כי זה מעיקרי יראת הש"י... גם השכר הזה עקרו ויסודו מצות עשה שכבש יצרו ביראת אלקים כמו שנאמר "את ה' אלקיך תירא" (דברים י).

10) קובץ אגרות – מרן החזון איש זצ"ל [חלק ב, אגרת יג, עמ' כט]

ועיקר חיות אדם שבירת המדות, וצדיקים יצרם מסור בידם ולא הם מסורים ביד יצרם והלא זה הוא הענג היותר ערב ויותר נעים לשלוט ברוח הבהמי וזה ענג מתמיד ומשיב נפש,

11) שמות (יתרו) – פרק יט

י ויאמר ד' אל משה לך אל העם, וקדשם היום ומחר; וכבסו שמלתם. יא והיו נכנים ליום השלישי: כי ביום השלישי, ירד ד' לעיני כל העם על הר סיני. יב והגבלת את העם סביב לאמר, השמרו לכם עלות בהר ונגע בקצהו: כל הנגע בהר, מות יומת. יג לא תגע בו יד, כי סקול יסקל או ירה יירה אם בהמה אם איש, לא יחיה; במשך היבל המה יעלו בהר. יז ויצא משה את העם לקראת האלקים מן המחנה; ויתנצבו בתחתית ההר. יח והר סיני עשן כלו, מפני אשר ירד עליו ד' באש; ויעל עשנו כעשן הכבשן, ויחרד כל-ההר מאד. יט ויהי קול השפר, הולך וחרק מאד; משה ידבר, והאלקים יענו בקול. כ וירד ד' על הר סיני, אל ראש ההר; ויקרא ד' למשה אל ראש ההר, ויעל משה. כא ויאמר ד' אל-משה, רד העד בעם: פן יחרסו אל ד' לראות, ונפל ממנו רב. כב וגם הכהנים הנגשים אל ד' יתקדשו: פן-יפרץ בהם ד'. כג ויאמר משה, אל ד' לא-יוכל העם, לעלות אל הר סיני: פי-אתה העדתה בנו, לאמר, הגבל את-ההר, וקדשתו. כד ויאמר אליו ד' לך רד, ועלית אתה ואהרן עמך; והכהנים והעם, אל-יחרסו לעלת אל ד' פן יפרץ בם. כה וירד משה אל העם; ויאמר אלהם.

12) מדרש פרקי דרבי אליעזר – פרק מא

רבי טרפון אומר זרח הקדוש ברוך הוא מהר שיער ונגלה על בני עשו, שנאמר [דברים לג, ב] "ויאמר ה' מסיני בא וזרח משעיר למו". ואין שעיר אלא בני עשו, שנאמר [בראשית לו, ח] וישב עשו בהר שעיר. אמר להם הקדוש ברוך הוא, מקבלים אתם את התורה, אמרו לו מה כתיב בה, אמר להם לא תרצח [שמות כ, יג]. אמרו לו לך מעמנו, כי אין אנו יכולים לעזב את הברכה שברך יצחק את עשו אבינו שאמר לו ועל חרבך תחיה [בראשית כז, מ]. ומשם חזר ונגלה על בני ישמעאל, שנאמר [דברים לג, ב] הופיע מהר פארן, אמר להם מקבלים אתם את התורה, אמרו לו מה כתיב בה, אמר להם לא תגנב [שמות כ, טו], אמרו לו אין אנו יכולים לעזב את הדבר שעשו אבותינו, שגנבו את יוסף והורידוהו למצרים, שנאמר [בראשית מ, טו] כי גנב גנבתי מארץ העברים. ומשם שלח לכל אמות העולם, ואמר להם מקבלים אתם את התורה, אמרו לו מה כתיב בה, אמר להם לא יהיה לך אלהים אחרים על פני [שמות כ, ג], אמרו לו אין אנו יכולין להניח דת אבותינו שעבדו את האלילים, אין אנו חפצים בתורה אלא תן תורתך לעמך, שנאמר [תהלים כט, יא] ה' עז לעמו יתן ה' יברך את עמו בשלום. ומשם חזר ונגלה על בני ישראל, שנאמר [דברים לג, ב] ואתה מרבבת קדש...

13) דברי שמואל – פרשת פרה, עמ' קלא (ר' שמואל וינברג מסולנים זי"ע) [1860-1919]

יוכיח ויראה לי כל מיני היתרים ע"ז, לא אשנה אף פעם החלטתי, בכח זה מסוגל אדם להתהפך מטמא לטהור. ובלבד שלא

"מי יתן טהור מטמא לא אחד" (איוב יד, ד). ע"י החלטה נחושה אחת ולתמיד, לא אחד, איין מאל ניין, לא אשמע בקול היצה"ר עבור כל מחיר שבעולם אפי' אם